

Door de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) op 25 mei 2018 moeten organisaties die betrokken zijn bij de verwerking van persoonsgegevens voldoen aan nieuwe regels. Voor Bibliotheken heeft de AVG ook consequenties, bijvoorbeeld als het gaat om de verwerking van persoonsgegevens bij abonnementen. Maar ook in de context van BoekStart voor baby's en de Bibliotheek op school heeft de Bibliotheek een opdracht om te zorgen voor een zorgvuldige verwerking van data.

Dit factsheet gaat specifiek in op maatregelen die moeten worden genomen door Bibliotheken wanneer zij werken met het BoekStartkoffertje en de Bibliotheek op school. Niet alles hoeft direct in detail geregeld te zijn, maar stilzitten en afwachten kan ook niet. Een Bibliotheek moet kunnen aantonen dat er aan een goede regeling van privacygevoelige zaken wordt gewerkt. Niets doen kan leiden tot een serieuze tik op de vingers van de Autoriteit Persoonsgegevens, mogelijk zelfs met financiële consequenties.

BOEKSTART VOOR BABY'S

De brief aan ouders, waarin zij worden uitgenodigd een koffertje op te halen voor hun pasgeboren kind, is een van de redenen dat BoekStart voor baby's zo'n succesvol programma is geworden. Door de nieuwe privacywetgeving zijn er soms vragen over de manier waarop persoonsgegevens worden gebruikt bij het versturen van de BoekStartbrieven. Er zijn verschillende manieren waarop de brief en/of de waardebon voor het koffertje worden ingezet. Hier leest u waar u binnen elke optie op moet letten als het gaat om de privacy.

In de BoekStartbrief moet duidelijk staan:

- wie verantwoordelijk is voor de verwerking van de NAW-gegevens;
- wat het doel is van de verwerking van de gegevens;
- waar ouders terecht kunnen met vragen of klachten;
- op basis van welke grondslag de verwerking plaatsvindt, bijvoorbeeld een overheidstaak van de gemeente op het gebied van het bevorderen van geletterdheid.

Op de [BoekStartwebsite](#) voor professionals is een voorbeeld te vinden van de brief die voldoet aan bovenstaande eisen.

Optie 1. Gemeente zorgt voor het versturen van de BoekStartbrief

In 70% van de gevallen wordt het BoekStartkoffertje met de waardebon onder de aandacht gebracht door een brief die de gemeente aan ouders stuurt. Voor deze BoekStartbrief is een minimum aan gegevens nodig, namelijk naam, adres en woonplaats. De gemeente haalt deze NAW-gegevens uit de Basisregistratie Personen (BRP). Op de waardebon voor het koffertje staan géén persoonsgegevens. Als het gaat om privacy heeft optie 1 de voorkeur, omdat hierbij persoonsgegevens binnen de gemeente blijven en dus niet hoeven worden gedeeld met de Bibliotheek. Het kan zijn dat binnen de gemeente in het kader van de BoekStartbrief wél gegevens tussen afdelingen worden uitgewisseld. In dat geval moet dit gebeuren in overeenstemming met de wet- en regelgeving die hoort bij de BRP. We adviseren om alleen te wijzen op de manier waarop hiermee moet worden omgegaan als er vanuit de gemeente expliciet vragen over worden gesteld.

Optie 2. Gemeente en Bibliotheek zorgen samen voor het versturen van de BoekStartbrief

Het is ook mogelijk om uit naam van de gemeente én de Bibliotheek de BoekStartbrief te versturen, maar de feitelijke verzending door de Bibliotheek te laten uitvoeren. In dit geval geeft de gemeente de NAW-gegevens aan de Bibliotheek en vindt er dus gegevensuitwisseling plaats. Bij deze optie zijn de gemeente en de Bibliotheek samen verwerkingsverantwoordelijke. Dat betekent dat er goede afspraken nodig zijn tussen Bibliotheek en gemeente over wie waar precies verantwoordelijk voor is. Uit het oogpunt van dataminimalisatie wordt geadviseerd om deze optie bij voorkeur niet te kiezen en gebruik te maken van optie 1.

Verstrekingsbeperking

Bij gebruik van NAW-gegevens door een gemeente moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid van een zogenaamde verstrekingsbeperking. Hiervan is sprake wanneer iemand aangeeft dat de gemeente de daar bekend zijnde gegevens niet mag verstrekken aan derden.

Voor meer informatie:
info@boekstartpro.nl

Dataminimalisatie

Binnen de context van de privacywetgeving geldt het principe van dataminimalisatie: bij het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens worden steeds zo min mogelijk gegevens gebruikt door zo min mogelijk partijen.

Optie 3. Consultatiebureau zorgt voor het overhandigen van de waardebon voor het BoekStartkoffertje

In verschillende gemeentes komt het voor dat de BoekStartbrief niet naar ouders wordt verstuurd, en dat in plaats daarvan de waardebon voor het koffertje wordt uitgedeeld aan ouders wanneer zij het consultatiebureau bezoeken. Omdat dit gebeurt tijdens een regulier bezoek aan het consultatiebureau, hoeven er geen NAW-gegevens te worden gebruikt om ouders uit te nodigen. Uit privacy-oogpunt is dit een voordeel. Via deze optie worden echter minder ouders bereikt. Gelet op het doel om zoveel mogelijk ouders bekend te maken met BoekStart heeft optie 3 daarom niet de voorkeur en kan men beter kiezen voor optie 1.

4. Overige opties

Ouders kunnen ook op de hoogte worden gebracht van het BoekStartkoffertje via BoekStart in de kinderopvang. In deze situatie wordt alleen de waardebon gebruikt. Tevens kan de bon worden uitgedeeld door BoekStartcoaches op het consultatiebureau of door ouders zelf worden gedownload via de BoekStartwebsite. Omdat bij deze overige opties geen NAW-gegevens worden gebruikt hoeven er geen extra privacymaatregelen te worden genomen.

DE BIBLIOTHEEK OP SCHOOL¹

In het kader van de AVG ligt er een verantwoordelijkheid bij Bibliotheken om goed om te gaan met persoonsgegevens. Als het gaat om de Bibliotheek op school ligt de verantwoordelijkheid bij de school. Het is echter aan te raden om als Bibliotheek zelf het initiatief te nemen richting de scholen om te zorgen dat de juiste maatregelen worden getroffen.

Het Convenant als basis

De PO-Raad, de VO-Raad, de MBO-Raad, de brancheorganisaties van educatieve uitgeverijen (GEU), de Vereniging Digitale Onderwijs Dienstverleners (VDOD) en de leden van de sectie educatie van de Koninklijke Boekverkopersbond hebben afspraken gemaakt over privacy in het *Convenant Digitale Onderwijsmiddelen Privacy* ("Convenant"). Dit Convenant is in overeenstemming met de regels binnen de AVG. De verwerkersovereenkomst, die door Bibliotheken kan worden gebruikt om binnen de context van de AVG zaken goed te regelen, is afgeleid van de 3.0-versie van het Convenant. Er zijn ook andere verwerkersovereenkomsten die kunnen worden gebruikt. Dit factsheet gaat echter alleen over de overeenkomst op basis van het Convenant. Het advies is om deze 3.0-overeenkomst te gebruiken, omdat de onderwijspartijen deze onderschrijven. Omdat deze verwerkersovereenkomst is gebaseerd op het Convenant, kan niet van de inhoud worden afgeweken.

Is er bij de Bibliotheek op school altijd een verwerkersovereenkomst nodig?

Niet in alle gevallen van de Bibliotheek op school is een verwerkersovereenkomst nodig. Wanneer de Bibliotheek toegang heeft tot een of meer databestanden waarin persoonsgegevens van leerlingen zijn opgenomen, is een overeenkomst nodig. Ook wanneer de Bibliotheek op een andere manier betrokken is bij de verwerking van persoonsgegevens, bijvoorbeeld als de Bibliotheek een rol speelt in de opslag van deze gegevens, moet er een overeenkomst worden getekend. In gevallen waarin de Bibliotheek geen toegang heeft tot de gegevens in een databestand, hoeft de Bibliotheek géén verwerkersovereenkomst af te sluiten.

¹ - Wat in het geval van privacy in de context van de Bibliotheek op school in het primair onderwijs geldt, geldt ook voor BoekStart in de kinderopvang en tevens voor kinderen onder de vier jaar die gebruik maken van een Integraal Kindcentrum (IKC) met de Bibliotheek op school.

De verwerkers-overeenkomst

Organisaties die de verwerking van persoonsgegevens uitbesteden aan een externe partij zijn in het kader van de privacywetgeving verplicht om afspraken te maken over de verwerking van deze data. Het document waarin de afspraken over de verwerking zijn vastgelegd heet een verwerkersovereenkomst. In bepaalde gevallen moeten privacy-afspraken met derde partijen in een subverwerkersovereenkomst worden vastgelegd.

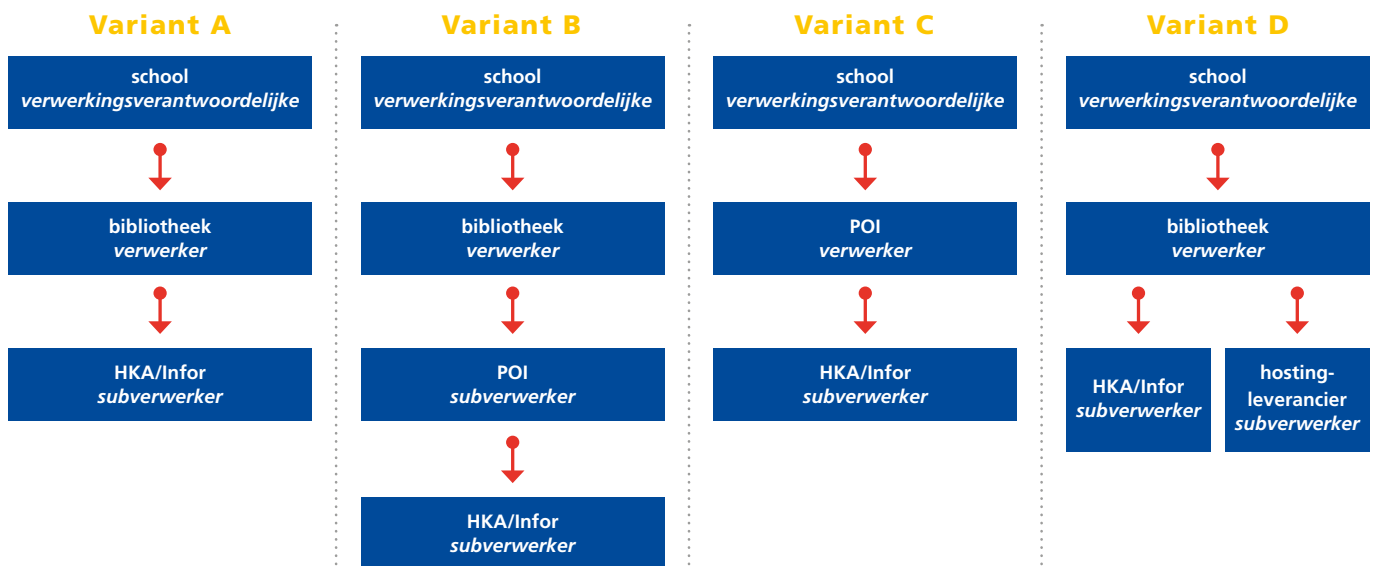
De keten van verantwoordelijkheden: verwerkers en subverwerkers

Om te weten welke partijen een verwerkersovereenkomst of een subverwerkersovereenkomst moeten afsluiten, is het nodig goed in beeld te hebben hoe de keten van verantwoordelijkheden eruitziet (zie figuur op deze pagina). Bovenaan de keten staat altijd de school. De school is in de context van de AVG de *verwerkingsverantwoordelijke*. De tweede partij in de keten is de (*hoofd*)*verwerker*. Dit kan de Bibliotheek zijn (zoals in Variant A, B en D, zie pictogrammen) maar ook een POI (Variant C). Meestal is er ook sprake van een derde partij die voor de hoofdverwerker bepaalde taken uitvoert, in deze context bijvoorbeeld de leverancier van het schoolmediatheeksysteem. Zo'n derde partij is een *subverwerker*.

Soms (Variant B) komt er een schakel bij in de keten. Dit kan het geval zijn wanneer een POI niet rechtstreeks contracten heeft gesloten met de scholen in het werkgebied van de Bibliotheek, maar de POI wel de hosting van het schoolmediatheeksysteem regelt voor de Bibliotheek. In zo'n geval is er sprake van een verwerkersovereenkomst tussen de school en de Bibliotheek, maar ook van twee subverwerkersovereenkomsten, namelijk een tussen de Bibliotheek en de POI en een tussen de POI en (in het voorbeeld) de leverancier van het schoolmediatheeksysteem.

Nog een andere variant zien we bij D: hier heeft de Bibliotheek de hosting van het schoolmediatheeksysteem bij een derde partij ondergebracht in plaats van bij de POI of bij de leverancier van het systeem.

Voor alle varianten geldt dat alle stappen in de keten goed op elkaar moeten zijn afgestemd en in samenhang moeten zijn geregeld in een verwerkersovereenkomst of subverwerkersovereenkomst. Het is daarnaast belangrijk dat Bibliotheekdirecties samen met hun onderwijspecialisten en/of leesconsulenten nauwgezet overleg voeren over het toepassen van de verwerkersovereenkomsten

Bijlagen bij de verwerkersovereenkomst

Bij de verwerkersovereenkomst horen twee bijlagen. Bijlage 1 is de Privacybijsluit. In deze bijlage moet onder meer duidelijk worden gemaakt welke diensten de verwerker verleent en welke soorten persoonsgegevens bij deze diensten worden verwerkt. Daarnaast moet er in deze bijlage ook worden aangegeven welke derde partijen (subverwerkers) worden ingeschakeld. In de besloten toolkit de Bibliotheek op school is een versie te vinden die grotendeels al is ingevuld met gegevens die voor de meeste Bibliotheken gelden. Deze bijlage moet echter goed worden bekeken om te zien of alle informatie klopt met die van de eigen Bibliotheek, POI of leverancier van schoolmediatheeksysteem.

De Monitor de Bibliotheek op school

Als het gaat om de Monitor van de Bibliotheek op school is er géén verwerkerovereenkomst nodig. De Bibliotheek heeft namelijk geen toegang tot de persoonsgegevens in de Monitor, maar krijgt alleen de geanonimiseerde resultaten te zien. Het onderzoeksbureau Desan heeft als verwerker wel toegang tot de data en heeft daarom een verwerkerovereenkomst met Stichting Lezen (als verwerkersverantwoordelijke) afgesloten.

Voor meer informatie:
info@debibliotheekopschool.nl

Hoofdpunten privacy en de Bibliotheek op school

- De verantwoordelijkheid ligt bij de scholen.
- Neem als Bibliotheek een actieve houding aan richting scholen.
- Regel zorgvuldig alle stappen in de keten en daarmee de verdeling van verantwoordelijkheden.
- Voor de Monitor hoeft de Bibliotheek geen verwerkerovereenkomst met de school af te sluiten.
- Ga zorgvuldig om met het lid maken van kinderen bij de Bibliotheek.

Bijlage 2 gaat over technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen. Deze bijlage is gedetailleerder dan bijlage 1 omdat de beveiligingsmaatregelen per Bibliotheek of POI kunnen verschillen. In de toolkit zijn handreikingen te vinden voor het gebruiken van bijlage 2. Bij het invullen van deze bijlage is het van belang dat een medewerker met voldoende kennis van ICT meekijkt.

Lidmaatschap schoolbibliotheek en Bibliotheek combineren

Bibliotheek geven kinderen die gebruik maken van de Bibliotheek op school vaak de mogelijkheid gratis lid te worden van de Bibliotheek zelf. Het informeren van de ouders over deze mogelijkheid, net als het daadwerkelijk verwerken van de gegevens van leerlingen, valt niet onder de verwerkerovereenkomst die de Bibliotheek met de school afsluit in het kader van de Bibliotheek op school. In de situatie waarin leerlingen gratis lid kunnen worden van de Bibliotheek is de Bibliotheek geen verwerker, maar zelf verwerkingsverantwoordelijke. Hier gelden de privacyregels van de Bibliotheek zelf, die anders zijn dan de regels van het lidmaatschap van de schoolbibliotheek. In deze situatie waarin de school en Bibliotheek gegevens uitwisselen over leerlingen en beide instanties verwerkingsverantwoordelijke zijn, hoeft er geen verwerkerovereenkomst te worden gesloten. Het is in zo'n situatie echter wel van belang dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over het informeren van de betrokkenen, in dit geval de ouders/verzorgers, over de manier waarop met de gegevens van de kinderen wordt omgegaan.

Er zijn verschillende manieren waarop het gratis lidmaatschap van de Bibliotheek voor kinderen op een school met de Bibliotheek op school kan worden gepromoot. Een van de manieren is het gebruiken van een model toestemmingsformulier (dat met bijbehorende brief in de besloten toolkit van de Bibliotheek op school is te vinden). Met de school kan bijvoorbeeld worden afgesproken dat deze brief en het formulier onderdeel worden van het informatiepakket voor nieuwe leerlingen. Op het formulier kunnen ouders/verzorgers aangeven of hun kind al lid is van de Bibliotheek en zo nee, of de Bibliotheek hun kind lid mag maken.

Waar zijn de verschillende overeenkomsten en formulieren te vinden?

Alle modelovereenkomsten en formulieren zijn te vinden binnen de besloten toolkit Digitaal en privacy van de website voor professionals met betrekking tot de Bibliotheek op school. Om hierbij te kunnen moet worden ingelogd. U vindt hier de volgende overeenkomsten en formulieren:

- Toelichting bij de verwerkerovereenkomst 3.0
- Verwerkerovereenkomst voor schoolWise/mediatheekWise (tussen school en Bibliotheek)
- Verwerkerovereenkomst voor V@school (tussen school en Bibliotheek)
- Subverwerkerovereenkomst 1 (tussen Bibliotheek en POI)
- Subverwerkerovereenkomst 2 (tussen POI en leverancier)
- Toestemmingsbrief en formulier voor ouders primair onderwijs
- Toestemmingsbrief en formulier voor ouders voortgezet onderwijs

COLOFON

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door de samenwerking van Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek binnen het programma Kunst van Lezen.

Tekst - Hermien Lankhorst | Vormgeving - Ingrid de Jong

Februari 2019